

ФОРМУВАННЯ МЕДІАГРАМОТНОСТІ ЯК ОСНОВНОЇ СКЛАДОВОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ВЧИТЕЛЯ МИСТЕЦТВА

Покатильська Г.В.

Україна, м. Мелітополь, Мелітопольська спеціалізована школа I-III ступенів № 25

Стрімкий розвиток у сучасному світі інформаційно-комунікаційних технологій та системи мас-медіа нагально потребує цілеспрямованої підготовки особистості до вмілого і безпечного користування ними. Мас-медіа надають можливість глобальної комунікації, забезпечують шляхи приєднання країни до світової спільноти. За статистикою, на взаємодію із різноманітними медіа (преса, радіо, кіно, телебачення, Інтернет) припадає вагома частка вільного часу громадян України, чим зумовлюється їх значний вплив на всі верстви населення, передусім дітей і молодь. За умов такої активної модернізації українського суспільства значної актуальності набуває питання медіаосвіти, особливо такої прогресивної верстви суспільства як студентство. Відомо, що студенти окрім спеціальної інформації, розширюють свої знання і світогляд, за рахунок соціальної інформації, основним джерелом якої виступають мас-медіа [1, с.113]. Тому ми дотримуємося думки, що сьогодні перед неперервною педагогічною освітою України стоїть задача сприяння формуванню високого рівня медіаграмотності майбутніх вчителів загальноосвітніх шкіл.

Аналіз сучасної професійної підготовки вчителя мистецтва дав змогу виявити ряд суперечностей: між традиційним змістом мистецької освіти та потребами часу (учні значну кількість інформації, у т. ч. музичної та мистецької, одержують з медіапростору); між важливим місцем медіаграмотності у професійному становленні і розвитку особистості та відсутністю технологій її формування у вчителя мистецтва; між соціальним замовленням на медіакомпетентних фахівців у сфері мистецької освіти та їхніми реальними знаннями, вміннями, навичками. Відтак постає проблема підготовки вчителя мистецтва відповідно до сучасних вимог.

Проблемам медіаосвіти та медіаграмотності присвячена значна увага в сучасній педагогічній науці. У цій галузі широко відомі роботи Л. Баженової, О. Баранова, О. Волошенюк, Н. Габора, Л. Зазнобіної, В. Іванова, Л. Мастермана, В. Монастирського, Н. Найдьонової, С. Пензіна, Г.Поличко, О. Спічкіна, Ю. Усова, О. Федорова, Н. Хилько, І. Челишева, О. Шарикова та ін. У дисертаційних дослідженнях останніх років, присвячених проблемі медіаосвіти та медіаграмотності студентства, висвітлюються різні її аспекти. Зокрема, теорія і практика медіаосвіти, феномени медіакультури та медіаграмотності стали предметом наукового дослідження І. Бекешкіної, О. Буріма, В.

Возчикова, О. Вишняка, І. Жилавської, Т. Жилінської, Ю. Казакова, А., Н. Костенко, Литвинова, О. Мурюкіна, Л. Скокової, О. Столбнікової, А. Ручки, І. Фатєєвої, Р. Шульги, С. Шумаєвої.

Проблеми професійної підготовки майбутнього вчителя музики в контексті потреб медійного суспільства, освітньо-виховної функції музичних радіо- і телепередач, впливу засобів масової комунікації на формування молодіжної субкультури досліджують О. Олексюк, В. Орлов, О. Отич, О. Рудницька, Г. Падалка, О. Щолокова та інші. Питання медіакультури в контексті закономірностей педагогічної інтеграції у загальній мистецькій освіті розглянуто у працях Л. Масол.

Отже, проведений аналіз сучасних наукових джерел засвідчив, що накопичено певний досвід упровадження елементів медіаосвіти у професійну підготовку педагогів. Проте процес формування медіаграмотності вчителя мистецтва не став предметом спеціальних досліджень.

Процеси глобальних соціальних змін диктують впровадження нових підходів до підготовки педагогів, а саме постають питання про умови навчання й виховання студентів, специфіку управління педагогічним процесом та професійну компетентність вчителя. Становлення та розвиток інформаційного суспільства призвели до кардинальної зміни інформаційно-освітнього середовища.

Однією з ключових компетентностей, необхідних вчителю музики для ефективного функціонування в інформаційному середовищі є медіаграмотність, що визначається як здатність адекватно взаємодіяти з потоками медіаінформації в глобальному інформаційному просторі: здійснювати пошук, аналізувати, критично оцінювати і створювати власні твори, поширювані за допомогою різних засобів масової інформації і комунікації, у всій різноманітності їх форм [3]. У цих умовах система освіти повинна забезпечити потребу суспільства в критично мислячих медіаграмотних фахівцях, здатних ефективно використовувати медіасередовище для розв'язання різного роду професійних, суспільних і особистих завдань.

Результатом процесу медіаосвіти є медіаграмотність (В. Гура, А. Короченський, В. Монастирський, С. Пензин, Л. Усенко, А. Федоров, J. Pungente, I. Rother, D. Suess, Ch. Worsnop) [6, с. 23]. У такому визначенні сходяться багато дослідників. Але при цьому низький рівень медіаграмотності може бути обумовлений відсутністю медіаосвітніх дій по відношенню до індивіда або групи людей, оскільки не можна сказати, що люди, які не отримували медіаосвітніх уроків, можуть мати виключно нульовий рівень медіаграмотності. В даному випадку логічніше виділити п'ять рівнів

медіаграмотності: дуже низька, низька, середня, висока і дуже висока. При цьому медіаграмотність як результат медіаосвіти може займати позицію тільки при високому і дуже високому рівні. Але для того щоб приступити до медіадіяльності, для початку необхідно визначити вже існуючий на даний момент рівень медіаграмотності особистості. За основу ми взяли критерії оцінки медіаграмотності, запропоновані Морозовою О., і розділили їх умовно на кілька груп критеріїв: інформаційні, технічні, психологічні, мовнорозумові, освітні, вікові, соціальні, професійні, критерії доступності, IQ-критерії [4].

Особливе значення проблема медіаграмотності набуває при роботі вчителя мистецтва з дітьми. Засоби масової інформації та Інтернет, посівши пріоритетні позиції в формуванні у дітей картини світу, стали представляти особливу загрозу для усталеної вразливої дитячої психіки. Збільшення впливу на дитину неконтрольованої інформації про світ, людину, суспільство, природу актуалізує проблему інформаційної освіти, формування медіаграмотності, критичного мислення та критичного ставлення до інформації, починаючи з молодшого шкільного віку.

Дослідники і педагоги різних країн світу у своїх дослідженнях часто підкреслюють потребу медіаосвіти вчителів, як основної складової професійної підготовки. Передбачається, що медіаграмотний педагог зуміє:

- заохочувати і розвивати в учнів бажання ставити обґрунтовані проблемні питання, пов'язані з медіа;
- використовувати у викладанні дослідницьку методику, коли учні зможуть самостійно шукати (медіа)інформацію, щоб відповісти на різні питання, застосовувати знання, отримані в навчальному курсі до нових областей;
- допомагати учням розвивати здатність використовувати різноманітність первинних джерел (медіа)інформації, щоб дослідити проблеми і потім зробити узагальнені висновки;
- організовувати проведення дискусій, де учні зможуть навчитися толерантно слухати інших і тактовно висловлювати власні думки; підтримувати відкриті обговорення, де немає категоричних відповідей на багато запитань;
- заохочувати учнів міркувати над їх власним медійним досвідом [2].

Вивчення стану практики загальноосвітньої школи показує, що вчителі не підготовлені до роботи з інформацією.

Методична система формування медіаграмотності вчителя мистецтва заснована на наступних принципах:

- Діяльнісний - навчання в процесі і за допомогою інформатизації/медіатизації;
- Позиціонування - викладання і навчання завжди ведуться з чітко визначених позицій по відношенню до процесу інформатизації/медіатизації (позиції користувача, спеціаліста, дослідника);
- Технологічності – сукупність змісту та методів навчання повинна представляти собою педагогічну технологію, яка статично достовірно забезпечує відтворюваність результатів навчання. Передбачає використання при навчанні механізмів контролю (зворотного зв'язку) і корекції процесу навчання.
- Безперервності – технологія повинна спиратися на вже сформовані якості особистості: інформаційну культуру, комп'ютерну грамотність тощо .

Питання формування медіаграмотності мають особливе значення для системи неперервної мистецької освіти. Вчителі мистецьких дисциплін зобов'язані бути медіаграмотними. Це один з показників професійної компетентності педагога, тобто розвитку професійних знань і умінь, необхідних йому для медіаосвітньої діяльності.

Сформованість медіаграмотності вчителя мистецтва характеризується високим рівнем наступних показників:

- мотиваційного: різнобічні мотиви медіаосвітньої діяльності: емоційні, гносеологічні, гедоністичні, моральні, естетичні та інші; прагнення до вдосконалення своїх знань та умінь в галузі медіаосвіти;
- інформаційного: систематична інформованість, великі теоретико-педагогічні знання в галузі медіаосвіти;
- методичного: розвинені методичні вміння у галузі медіаосвіти (наприклад, вміння дати установку на медіасприйняття, пояснити причини, умови та характер виникнення явища, вміння розвивати сприйняття учнів, виявляти рівні їх розвитку у галузі медіакультури, вибирати оптимальні методи, засоби і форми проведення занять, дослідницькі вміння тощо) і яскраво виражений педагогічний артистизм (загальна педагогічна культура, зовнішній вигляд, самопрезентація, самоконтроль, наявність зворотного зв'язку з аудиторією тощо);
- практично-операційного: систематична медіаосвітня діяльність у процесі навчальних занять різних типів, активна дослідницька медіапедагогічна діяльність;
- креативного: яскраво виражений рівень творчого потенціалу в медіаосвітній діяльності (тобто прояв гнучкості, мобільності, асоціативності, оригінальності, антистереотипності мислення, розвитку уяви, фантазії тощо) [3].

Таким чином, при неперервній освіті вчителя мистецтва дуже важливим є формування медіаграмотності, як основної складової професійної компетентності вчителя. Впровадження в освітній процес методичної системи з формування медіаграмотності, яка заснована на вищеперерахованих принципах дозволить підготувати кваліфікованих спеціалістів нового рівня, які зможуть критично аналізувати наявні медіаресурси та створювати нові, при цьому будуть здатні до самостійної творчої діяльності у медіасередовищі.

Література:

1. Курліщук І.І. Медіаосвіта студентства у сучасних соціально-педагогічних тенденціях і проблемах / І.І.Курліщук // Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка. – 2013. – № 3 (262). – С. 113-120

2. Медіаосвіта (медіаграмотність). Навчальна програма (для слухачів курсів підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників)/ К.М.Левківський, В.Ф.Іванов, В.І.Даниленко, В.П.Мележик, О.В.Волошенюк, В.О.Мороз. – Київ, 2011. – 102с.

3. Медіаосвіта та медіа грамотність: підручник/ Ред.-упор В.Ф.Іванов, О.В.Волошенюк; За науковою редакцією В.В.Різуна. – Київ: Центр Вільної Преси, 2013. – 352с.

4. Морозова А.А. Критерии оценки медиаграмотности населения: он-лайн тестирование / А.А.Морозова // Экономические, юридические и социокультурные аспекты развития регионов: сб. науч. тр. – Челябинск: НОУ ВПО „ЧИЭП им. М.В.Ладощина”, 2012. – С.176-179

5. Столбникова Е.А. Медиаграмотность современных педагогов как профессиональная компетентность / Е.А.Столбникова // Медиаобразование. – 2006. - № 2. – С.55-62

6. Федоров А.В. Словарь терминов по медиаобразованию, медиапедагогике, медиаграмотности, медиакомпетентности / А.В.Федоров. – Таганрог: Изд-во Таганрог. гос. пед. ин-та, 2010. – 64с.